

d ů v o d ů:

S hlediska čís. 9 a) § 281 tr. ř. namítá zmáteční stížnost, že nešlo vůbec »o křižovatku« v obvyklém slova smyslu, jelikož prý v místě úrazu není křižování dvou ulic, ana tam jen ústí Budečská ulice do Primátorské třídy. Avšak, nehledíc k tomu, že podle plánu ulice Budečská na druhé straně Primátorské třídy pokračuje, třebaže ne rovně a přímo, neobstojí ona námitka před úvahou, že § 46 nař. z 28. dubna 1910, čís. 81 ř. zák. stanoví jako nejvyšší přípustnou rychlost 6 km za hodinu pro místa, kde silnici nelze přehlédnouti, jako zejména na křižovatkách atd., a že o takové, alespoň z jedné strany nepřehledné místo jde i v případě, kde jedna ulice druhou neprotíná, nýbrž jen do ní ústí. Nelze proto soudu vytknouti právní omyl, vidí-li trestuhodnou nedbalost stěžovatele v tom, že jel na osudném místě rychlostí značně vyšší než 6 km za hodinu.

Čís. 3945.

V rámci výkonu svého úřadu má soudce právo vykonávati kritiku jednání, postupů a příběhů, která by jinak, kdyby k ní nedošlo právě za těchto okolností, byla trestná.

Soudce jest za své výroky pronesené za výkonu svého soudcovského úřadu zodpověden jen, vybočují-li z rámce soudcovské kritiky a jeví se jako svévolné urážky.

Odvolací soud není oprávněn (§ 470 tr. ř.), by se beze změny v řízení průvodním uchýlil od skutkového zjištění prvního soudu, a nesrovnává se se zákonem (zásada ústnosti a bezprostřednosti), když odvolací soud bez opakování nebo doplnění důkazů dospívá k odchýlnému přesvědčení o skutkových okolnostech.

Zamítnutí nabídnutého důkazu porušením zásady § 3 tr. ř. nesrovnává se se zákonem (§ 33 tr. ř.).

(Rozh. ze dne 25. září 1930, Zm I 358/30).

Nejvyšší soud jako soud zrušovací uznal po ústním líčení o zmáteční stížnosti generální prokuratury na záštitu zákona právem: Rozsudkem krajského jako odvolacího soudu v České Lípě ze dne 25. února 1929, jímž byl obžalovaný uznán vinným přestupkem proti bezpečnosti cti podle § 488 tr. zák., byl porušen zákon v ustanoveních § 470 tr. ř., § 3 tr. ř. a § 488 tr. zák.; rozsudek ten se zrušuje a věc se odkazuje krajskému jako odvolacímu soudu v České Lípě k novému projednání a rozhodnutí.

D ů v o d y:

Rozsudkem okresního soudu v České Lípě ze dne 22. listopadu 1928 byl obžalovaný vicepresident krajského soudu zproštěn podle § 259 čís. 3 tr. ř. z obžaloby pro přestupek podle § 488 tr. zák., jehož se podle tvrzení soukromého obžalobce dopustil tím, že dne 30. března 1928 při odvolacím přelíčení Dr K-ovi řekl: »Sie haben nicht den Mut, es vor dem Senate aufrecht zu erhalten«. Podle rozsudkových důvodů vzal soud za prokázány tento děj: Dne 30. března 1928 konalo se líčení

u krajského soudu v Litoměřicích před odvolacím senátem ve věcech přestupkových za předsednictví vrch. s. rady P-a; zpravodajem senátu byl obžalovaný. Za projednávání odvolacích případů dostavil se do jednací síně Dr. K. a zaujal místo, aniž kdo (kromě státního zástupce Dr. T-a) věděl, proč se dostavil. Když Dr. K. již déle čekal a právě se projednávala odvolací věc To 147/28, prohlásil obžalovaný, že má ve své úřadovně rozhodnutí na tuto věc se hodící a že je donese. Aniž bylo odvolací přelíčení formálně přerušeno, vyšel obžalovaný v úředním šatu. Za jeho nepřítomnosti povstal Dr. K. a projevil hlasitě nevoli nad tím, že jako advokát má tak dlouho čekati (daß man ihn als Advokaten so lange warten lasse) na přelíčení, kdežto jiná přelíčení, při nichž nikdo neintervenuje, se konají. Když pak obžalovaný vstoupil do jednací síně, přikročil k němu Dr. K., vyjádřil se podobným způsobem a nazval bezohledností nechati ho bez potřeby tak dlouho čekati. Obžalovaný na to odvětil, že za to musí býti kárně potrestán a senát se odebral do poradní síně. Po návratu senátu do jednací síně počal obžalovaný diktovati protokol o kárném trestu, a když při tom diktoval, že Dr. K. vytýkal bezohlednost senátu, namítl Dr. K., že jeho výrok neplatil senátu, nýbrž osobně obžalovanému, načež obžalovaný pronesl onen výrok. Rozsudek odvolacího soudu doplnil vylíčení děje, najmě v těchto směrech: Když obžalovaný opustil jednací síň, by donesl ono rozhodnutí, vyjádřil se Dr. K. rozčileným tonem, aniž křičel, že není v pořádku, že musí tak dlouho čekati, že se konají přelíčení, při nichž advokát neintervenuje, dokonce i taková, k nimž se ani obviněný nedostavil, kdežto on má v kanceláři práci a musí bezúčelně čekati; při tom pronesl i slovo »bezohlednost«. Předsedající vrch. s. rada P., jehož Dr. K. upozornil, že musí tak dlouho čekati, mu odpověděl, že za to nemůže, poněvadž není informován, které věci jsou nařizeny a zdali on (Dr. K.) jest vůbec předvolán, a poukázal ho na obžalovaného. Pak teprve vstoupil obžalovaný, a, když ještě byl u dveří, přistoupil k němu Dr. K. a řekl, jsa k němu obrácen: »ich muss mich beschweren über diese Rücksichtslosigkeit, mich so lange warten zu lassen und Sachen vorzunehmen, in denen kein Advokat interveniert«. Na to řekl obžalovaný: »Herr Doktor, da werden wir Sie disziplinieren«, načež se senát odebral do poradní síně. Po návratu senátu do jednací síně diktoval obžalovaný do protokolu, co se přihodilo, a to tak, že výtka bezohlednosti byla učiněna senátu; při diktování tohoto místa přestoupil Dr. K. a prohlásil: »wenn schon Feststellungen gemacht werden, dann bitte ich, genau; ich habe das nicht dem Senate gegenüber gesagt, sondern meine Aeusserung hat dem Vizepräsidenten persönlich gegolten«, načež obžalovaný odvětil: »Also Sie haben nicht den Mut, Ihre Aeusserung gegen den Senat aufrecht zu halten« a Dr. K. řekl, že to jest urážka, že bude žalovati. Jest poukázati k tomu, že se ani toto vylíčení děje v odvolacím rozsudku neshoduje úplně s usnesením senátu, jímž byl Dr. K-ovi uložen kárný trest; v tomto usnesení se uvádí, že, když vicepresident vyšel, by přinesl ono rozhodnutí: »sprang Dr. K. von seinem Platze auf, trat in den freien Raum des Saales und begann in erregtem Tone zu schreien, daß es eine Rücksichtslosigkeit

keit sei, wenn andere Sachen, in welchen kein Advokat eintritt, vor seiner Sache vorgenommen werden und er daher warten müsse. Der erregte Auftritt dauerte noch an, als der Referent in den Verhandlungssaal zurückkehrte, indem Dr. K. den Vorwurf der Rücksichtslosigkeit mehreremale im erregten Tone wiederholte und mit einer Beschwerde drohte». První soudce dospěl k osvobozujícímu rozsudku z těchto úvah: Obviněný byl v rozhodném okamžiku ve službě, diktuje protokol o kárném potrestání Dr. K-a; při tomto úředním jednání jednak mu příslušela péče o zachování pořádku, která ho opravňovala zabrániti každému zásahu a osobnímu útoku na něho jako na soudce, jednak i povinnost zjistiti pravdu. V tomto směru musí mu býti přiznáno, že byl subjektivního přesvědčení, že výtka bezohlednosti platila senátu, neboť o tom, co se událo za jeho nepřítomnosti, neměl vědomosti, a poněvadž nebyl předsedajícím, musil za to míti, že předhůzka platila předsedajícím, pokud se týče celému senátu. Obviněný jednal tedy u výkonu svého práva na zachování pořádku a na zjištění pravdy, tedy ve veřejném zájmu a nepřekročil míru přípustné soudcovské kritiky. K odvolání soukromého obžalobce uznal krajský jako odvolací soud v České Lípě rozsudkem ze dne 25. února 1929 obviněného vinným přestupkem podle § 488 tr. zák., jehož se dopustil tím, že dne 30. března 1928 v L. veřejně sdělením převrácených skutečností Dr. K-a jmenovitě křivě vinil z určitého nepočetného činu, který ho v obecném mínění mohl v opovržení uvésti a snížit. V důvodech uvádí odvolací soud v podstatě toto: Obviněný tvrdil převrácené okolnosti. Jest ovšem pravda, že soukromý obžalobce pronesl předhůzku bezohlednosti, ale ne proti senátu, nýbrž osobně proti obviněnému. To jde na jevo z toho, že Dr. K. pronesl obviněnému předhůzku tváří v tvář, přistoupiv k němu a jsa k němu obrácen. Třeba byl obviněný zpravodajem, byl to on, jenž přelíčení nařídil a znal počet přelíčení, pročež také předsedající vrch. s. rada Dr. P. stěžujícího si soukromého obžalobce poukázal na obviněného jako na osobu jediné informovanou a směrodatnou. Třeba Dr. K. byl disciplinován pro urážku senátu, nemohl míti obviněný pochybnosti, že předhůzka bezohlednosti platila jemu osobně, najmě ani svědci vrch. s. radové P. a M. (kteří při svědeckém výslechu téměř 8 měsíců po případu věc vylíčili tak, že nelze pochybovati o tom, že šlo o osobní urážku obviněného soukromým obžalobcem) tehdy pod bezprostředním dojmem příhody asi nebyli jiného názoru (wohl nicht andere Anschauung gewesen sein dürften). Tím tedy, že obviněný implicitě tvrdil, že Dr. K. pronesl předhůzku proti senátu, tvrdil převrácenou okolnost, připojiv k pravdivé skutečnosti (že předhůzka byla vskutku učiněna) nepravdivé okolnosti, které skutečnost postavily do jiného světla. Obvinění bylo křivé, poněvadž obviněný věděl a věděti musil, že výrok soukromého obžalobce neplatil senátu, nýbrž jemu osobně. Tím obvinil soukromého obžalobce z nedostatku odvahy přiznati se k trestnému činu («Mutlosigkeit betrifft des Zugeständnisses einer strafbaren Handlung»). To zahrnuje v sobě podle obsahu a smyslu obvinění z určitého nepočetného jednání, neboť jest všeobecným mravním příkazem, spácháný čin, třebas byl trestný, doznati a jest, najmě v těch společen-

ských kruzích, k nimž obě strany náležejí, pokládáno za nečestné ne-doznati spáchané bezpráví. Odvolací soud nevěří obviněnému, že vzta-hoval onen výrok na senát, neboť podle vylíčeného stavu věci nemohl ani pochybovati, že předhůzka neplatila jemu samému. Tím jest pro-kázáno vědomí obviněného, že se závadným výrokem dotýká cti sou-kromého obžalobce. Obsah výroku vybočuje daleko z rámce předsedovi soudního dvora podle XVIII. hlavy trest. řádu příslušejících práv a oprávnění a nelze proto mluvit o oprávněné kritice, o oprávněném po-kárání osobního útoku neb o oprávněném odmítnutí takového útoku, ohledně něhož by byl soudce beztrestný.

Zmateční stížnost právem vytýká, že rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon. Podle judikatury nejvyššího soudu (srov. rozhod-nutí čís. 2028, 2259 a 3274 sb. n. s.) není odvolací soud vzhledem k ustanovení § 470 tr. ř. oprávněn, by se beze změny v řízení průvodním uchýlil od skutkového zjištění prvního soudu, a nesrovnává se se zá-konem (zásada ústnosti a bezprostřednosti), když odvolací soud bez opakování nebo doplnění důkazů dospívá k odchylnému přesvědčení o skutkových okolnostech. Rozsudek odvolacího soudu jest v souzeném případě stížen touto vadou, neboť, jak z protokolu o odvolacím přeli-čení vidno, nebyly v odvolacím řízení provedeny žádné důkazy, nýbrž byla podána zpráva předsedou a byly přečteny kromě podání stran kárné usnesení a protokol o hlavním přelíčení soudu prvé stolice a roz-sudek téhož soudu. Přes to odvolací soud dospěl v rozhodné pro řešení věci skutkové otázce subjektivního přesvědčení obviněného o tom, komu platila předhůzka bezohlednosti Dr K-em pronesená, zda odvolacímu senátu či obviněnému osobně, ke zjištění nejen odchylnému, nýbrž přímo opačnému než soud první stolice. Tento dospěl k přesvědčení, že obvi-něný byl subjektivně přesvědčen, že předhůzka platila senátu, odvolací soud pak, že obviněný věděl a věděti musil, že předhůzka Dr K-a ne-platila senátu, nýbrž obviněnému osobně. Avšak, nehledíc ani k tomuto procesuálnímu pochybení, dospěl odvolací soud k onomu zjištění způ-sobem formálně vadným. Jak vyplývá z příběhu vylíčeného v důvodech odvolacího rozsudku, sestává výstup vyvolaný Dr K-em ze dvou časově přesně vymezených částí: prvou část tvoří počínání si a výroky Dr K-a v mezidobí mezi odchodem obžalovaného z jednací síně a jeho návratem, druhou pak to, co se sběhlo za přítomnosti obžalovaného po jeho ná-vratu do jednací síně. Odvolací soud sám zjišťuje, že Dr K. již v prvním dějství, tedy za nepřítomnosti obžalovaného rozčileným tonem vytýkal, že není v pořádku, když musí tak dlouho čekati a když se provádějí pře-líčení, při nichž žádný advokát neintervenuje, a že již v tomto období děje padlo se strany Dr K-a slovo »bezohlednost«. Soud odvolací uvádí, že není zjištěno, v jaké souvislosti a proti komu bylo slovo to proneseno; avšak právě proto, že odvolací soud to nezjistil, jest rozsudek odvolacího soudu vadný, jsa v tomto bodu neúplný. Nevyjádřili-li se slyšení svědci vrch. s. rada P. a M. a státní zástupce Dr T. v tom směru určitě a přesně, jest tu kárné usnesení, které zřejmě uvádí, v jaké spojitosti Dr K. v první fasi příběhu slova »bezohlednost« užil, a jsou tu dále okolnosti

týkající se tohoto prvního dějství, které sám odvolací soud na základě výpovědí řečených svědků zjišťuje, z nichž mohl odvolací soud posouditi a rozhodnouti, komu slova Dr K-em v nepřítomnosti obviněného pronesená platila. Že důvody, o něž odvolací soud opírá přesvědčení, že předhůzka bezohlednosti opakovaná Dr K-em po návratu obviněného do jednacích síně, — že byla pronesena Dr K-em, když předstoupil před obviněného a ji pronesl, jsa obrácen k obviněnému a odvrácen od ostatních členů senátu obviněnému tváří v tvář — platila obviněnému, nemohou platiti pro výrok Dr K-a před tím v nepřítomnosti obviněného pronesený, jest jasné, to tím více, přihlédne-li se k tomu, že vrch. s. rada P. teprve po slovech Dr K-a mu řekl, že on (P.) za to nemůže, a odkázal ho na nepřítomného ještě v tom okamžiku obviněného. Nevztahoval-li se však výrok Dr K-a před návratem obžalovaného do jednacích síně na něho, naopak vztahoval-li se na senát, jak k tomu poukazuje kárné usnesení, má to důležitý význam pro posouzení, zda obžalovaný mohl (musil) výtku pronesenou pak Dr K-em jemu v tvář vztahovati na vlastní osobu, či zda mohl za to míti, že výtka Dr K-a platí senátu, při čemž by bylo přihlédnouti i k tomu, že obžalovanému, když se vrátil do jednacích síně, nemohlo býti známo, že předsedající vrch. s. rada P. za jeho nepřítomnosti odkázal Dr K-a na něho. Obžalovaný se hájil již v první stolici poukazem na kárné usnesení, jímž byl Dr K. kárně potrestán pro urážku senátu, a tvrdil, že v důvodech kárného usnesení byl děj vylíčen správně a že svědci vrch. s. rada M. a státní zástupce Dr T. tuto okolnost obviněnému po vyhotovení usnesení potvrdili. V řízení odvolacím vedl o tom důkaz řečenými svědky. Soud odvolací tento důkaz nepřipustil; důvody, o něž zamítnutí návrhu opírá, jsou neudržitelné. Že svědci při svém výslechu příběh vylíčili podstatně jinak, než jest vylíčen v kárném usnesení, nemůže ospravedlniti zamítnutí návrhu, jenž má právě za účel přivésti jejich svědeckou výpověď, vydanou asi 8 měsíců po příběhu, na pravou míru a osvětliti subjektivní přesvědčení obviněného ex tunc, jež se zakládalo na tom, co mu řečení svědci tehdy sdělili, třeba se při pozdějším výslechu od tohoto sdělení odchýlili. Neopodstatněný jest i druhý důvod zamítnutí návrhu odvolacím soudem, že, i kdyby svědci nyní vypověděli, že tehdy obviněnému správnost děje, jak jest v kárném usnesení vylíčen, potvrdili, mohlo by to opravňovati jen domněnku («die Annahme rechtfertigen»), že svědci tehdy po zběžném snad přečtení konceptu prohlásili něco pravdivým, co ve skutečnosti okolnostem neodpovídalo. Nehledíc k tomu, že toto odůvodnění vrhá podivné světlo na svědomitost svědků jako soudce (státního zástupce) právě tak jako domněnka odvolacího soudu vyslovená v předchozí větě, ostatně ani nijak neodůvodněná, že svědci vrch. s. rada P. a M. tehdy (při kárném potrestání Dr K-a) sotva asi byli jiného názoru o tom, komu předhůzka bezohlednosti patřila, než v době jejich svědeckého výslechu —, jde v podstatě o to, že na tom, zda potvrdili správnost děje vylíčeného v kárném usnesení, ať již tak učinili po bedlivém prozkoumání konceptu jim předloženého nebo jen po zběžném jeho přečtení, závisí posouzení, zda se obviněný mohl právem domnívati, že děj v usnesení tom jest vy-

líčen správně podle pravdy čili nic. Z těchto úvah plyne, že výslech svědků M-y a Dr T-a byl pro posouzení subjektivního mínění obviněného nutným a že se zamítnutí nabídnutého důkazu stalo porušením zásady vyslovené v § 3 tr. ř.

Vytčené formální vady zjištění odvolacího soudu činí vratkým i samo zjištění, že si byl obviněný vědom, že předhůzka Dr K-em pronesená neplatila senátu, nýbrž obviněnému samému; poněvadž pak toto zjištění jest základem odsuzujícího výroku, jest tím dána vadnost tohoto výroku i po stránce meritorní v otázce, zda lze v závadném výroku shledávati skutkovou podstatu přestupku podle § 488 tr. zák. Jest zřejmo — a jak lze seznati z posledního odstavce důvodů odvolacího rozsudku, odnášejících se k otázce viny, ani odvolací soud o tom nepochyboval — že obviněný pronesl závadná slova při výkonu soudcovského úřadu. Soud se totiž usnesl postupovati proti Dr K-ovi kárně a obviněný diktoval protokol za tím účelem, by byl zjištěn skutkový děj. V rámci výkonu svého úřadu má soudce právo vykonávati kritiku jednání, postupů a příběhů, která by jinak, kdyby k ní nedošlo právě za těchto okolností, byla trestná. Soudce jest za své výroky pronesené za výkonu svého soudcovského úřadu zodpověden jen, vybočují-li z rámce soudcovské kritiky a jeví se jako svévolné urážky. Odvolací soud má za to, že obsah výroku obviněným proneseného přesahuje daleko meze oprávnění předsedovi trestního přelíčení podle XVIII. hlavy trestního řádu příslušejících, ano prý nelze mluvit o oprávněné kritice, o oprávněném pokárání osobního útoku neb o oprávněném odmítnutí takového útoku. Odvolací soud tu vymezuje oprávnění nejen předsedy, nýbrž i jiného člena senátu (obžalovaný tehdy předsedou nebyl), najmě i toho, kdo v přítomnosti předsedy a za jeho souhlasu koná úkony, jež by jinak formálně spadaly do oboru působnosti předsedy senátu, příliš úzce, přehlížeje, že k oprávněním těm náleží i právo oněch osob vyvěrající z jejich úřední povinnosti jako soudců — podporovati vypátrání pravdy. Dr K. měl, když se jednalo o jeho kárné potrestání, postavení obviněného, a když za diktování protokolu obžalovaným popřel, že se jeho předhůzka vztahovala na senát, odpověděl obžalovaný na toto popření závadných slov výrokiem, jenž mohl míti účel, by předvedl Dr. K-ovi před oči, že jeho tvrzení nepokládá za pravdivé, a by ho tím přiměl k přiznání. Pronesená slova souvisela by tedy přímo s úředním výkonem soudcovským. Pak by nebylo lze tvrditi, že závadný výrok vybočoval z mezí výkonu soudcovského úřadu, to tím méně, bude-li správným, formálně bezvadným průvodním řízením zjištěno, že obžalovaný byl oprávněn za to míti, že předhůzka Dr K-em pronesená platila senátu, a že tedy Dr K., tvrdě při protokolování, že předhůzka platila obžalovanému, neprávem popřel její vztah k senátu. V tomto směru spočívá odsuzující výrok odvolacího soudu na nesprávném právním výkladu ustanovení § 488 tr. zák.

Čís. 3946.

Funkce soukromého účastníka jest spolu i povahy trestněprocesuální; jeho nárok na náhradu nákladů zastupování jest výronem této funkce,